

Nr 152.

Av herr **Pettersson** i Dahl **m. fl.**, *angående organisation av regleringen av ägghandeln.*

Genom Kungl. Maj:ts beslut att låta utredningsarbetet inom 1938 års jordbruksutredning upphöra, har inte endast omprövningen av jordbruksstödet principer, utan även nödvändiga justeringar av dess organisatoriska detaljer uppskjutits till obestämd framtid. I fråga om dessa har dock vid statens jordbruksnämnds uppgående i livsmedelskommissionen skett en betydande rationalisering, därigenom att olika till livsmedelsproduktionen hörande frågor förlagts till olika avdelningar inom kommissionen. Vid en sådan nyorganisation hade äggprisregleringen bort inkopplas vid sidan av övriga produktionsgrenar och fått sina ärenden handlagda på samma sätt som dessa, men i stället har en förutvarande särställd organisation för äggprisregleringens handhavande bibehållits, kallad Sveriges äggintressenters förening.

Äggmarknaden beredes för närvarande stöd genom reglering av införseln och utlämnande av pristillägg vid export. De med denna reglering följande regleringsåtgärderna såsom beviljande av importlicenser och fastställande av importavgifter, bestämmande av exportpristilläggens storlek samt fördelning av exportkvantiteterna till den kontingenterade exportmarknaden handhas av ovannämnda förening genom ett inom dess styrelse fungerande arbetsutskott, som består av tvenne av Kungl. Maj:t utsedda medlemmar i styrelsen samt två av styrelsen valda ledamöter.

Vid tillskapandet av Sveriges äggintressenters förening hade man syftat till att bilda en särskild organisation för att därigenom skapa en förening av större delen av landets ägghandel, som skulle få ungefär samma grepp över äggexporten, som Mejeriernas Riksförening och Sveriges Slakteriförbund hade över exporten inom sina branscher. Producentorganisationen Svenska Ägghandelsförbundet hade vid tiden för intressentföreningens bildande år 1934 inte samma grepp om ägghandeln som nyssnämnda organisationer för sina områden. Åtminstone anfördes denna avsikt, när från producenthåll uttalades betänkligheter mot den nya organisationen, och denna organiserades som ekonomisk förening i tydligt syfte att bedriva ekonomisk verksamhet. Avsikten må ha varit vilken som helst, i verkligheten blev inte Sveriges äggintressenters förening ett exporterande och importerande företag, utan dess verksamhet blev inskränkt till ett ämbetsverksmässigt handhavande av licens- och pristilläggsfrågor. Orsaken till att utvecklingen inte

blev den tänkta var i första hand, att den privata ägghandeln ställde sig utanför föreningen, och det förelåg då inga möjligheter att på tänkt sätt skapa ett storföretag inom äggexporten. Det blev i stället producentorganisationen Svenska Ägghandelsförbundet, som genom snabb och kraftig anslutning från producenternas sida ganska snart växte ut till att omhändera ungefär hälften och vid vissa tillfällen upp till två tredjedelar av landets totala äggexport, som fick ta på sig det effektiva genomförandet av marknadsregleringen. Det förtjänar framhållas, att ägghandelsförbundets anslutning utökats så, att dess omsättning nära tredubblats från dess första verksamhetsår, och att dess totala invägda äggkvantitet år 1939 överstiger 10 milj. kg.

När år 1938 anslutning från ett stort antal privata ägghandelsföretag skedde till intressentföreningen, inverkade detta inte så, att någon omläggning av föreningens verksamhet kom till stånd. Så vitt man nu kan bedöma, kommer intressentföreningen att inom överskådlig tid endast handlägga ämbetsverksmässiga uppgifter. Men då ställes man nödvändigt inför frågan, om detta är ändamålsenligt ur saksynpunkter och kostnadssynpunkter, att ha en särskild institution bredvid livsmedelskommissionen för så begränsade uppgifter. Inför en från flera håll påpekad fara för byråkratisering av kristidsmaskineriet har man skäl att noga granska allt som i organisationshänseende förefaller vara felaktigt.

Billig är i varje fall inte den för äggregleringen utbildade organisationsformen. Visserligen bli de statliga bidragen till organisationens omkostnader inte mer än 5.000 kronor per år, och för ett år har inte något sådant bidrag begärts, men de anslutna organisationerna få i stället satsa sin rätt betydande andel, som tages av medel som eljest kommit äggleverantörerna till godo. Motsvarande kostnader förekomma inte för övriga jordbrukskooperativa eller privata företag, som driva handel med produkter, som äro föremål för statlig prisreglering.

De anslutna företagen fingo betala 0,1 öre per kg inköpta ägg under föregående år från icke medlemmar i intressentföreningen. Från de anslutna producentkooperativa företagen skall enligt dessa grunder 1940 inleveras över 12.000 kronor i medlemsavgifter och från ansluten privathandel och konsumentkooperativa företag omkring 10.000 kronor. Om handläggningen av hithörande frågor gjordes inom en av livsmedelskommissionens avdelningar, kunde de omöjligt dra så stora kostnader.

Det förtjänar också att beaktas, huruvida det är riktigt att dessa frågor handläggas av representanter för företaget, som äro ekonomiskt intresserade av dessa frågor avgörande. Den enda handläggning, som sker efter på förhand bestämda normer, är den kontingenterade exportens fördelning, där föreningen har att följa givna föreskrifter. Vid exportpristilläggens sättande tillämpas inte samma principer som i fråga om motsvarande tillägg för smör och fläsk, att mellanskillnad utbetalas till exportören mellan nettopri-

set vid export och det pris, som utvinnes på hemmamarknaden. Vid äggexporten bestämmes efter det producentnoteringen satts ett pristillägg, och skulle detta inte vara tillräckligt, får det exporterande företaget självt bära förlusten. Tendensen att sätta pristillägget lågt har varit genomgående under hela föregående år, och detta kan ju synas vara ett egendomligt sätt att uppmuntra den export, varpå prisregleringssystemet bygger. Detta gäller i synnerhet under nuvarande tid, då det gäller att med alla till buds stående medel hålla produktionens kvantiteter vid samma nivå som förut och om möjligt öka densamma. När produktionskostnaderna oavbrutet stiga, måste ju priserna på äggen så vitt möjligt följa med. Den uppfattningen får inte göra sig gällande bland äggproducenterna, att de äro på något sätt styvmoderligt behandlade.

Inte heller ur synpunkten av nyttan av demokratiskt inflytande i förvaltningsapparaten är intressentföreningen något mönsterföretag. Dess stadgar sakna i ett fall motstycke inom övrig ekonomisk föreningsrörelse. Röstning vid föreningsstämmor sker per insats, men insatsernas antal påverkas inte av några förändringar i fråga om medlemmarnas befattning med ägghandeln i annan mån, än att insatserna kunna ökas, om inköpen från icke medlemmar ökas. Vid sitt inträde i föreningen erhåller medlemmen insatser i föreningen i förhållande till sina inköp från icke medlemmar föregående år. Om alltså ett företag, som ute i ett överskottsområde uppköpt 100.000 kg ägg, och ett företag, som i en konsumtionsort från förutnämnda firma köpt dessa ägg, på en gång anmäla sig som medlemmar, erhålla bägge insatser för 100.000 kg ägg och få i all framtid rösträtt i förhållande härtill, fast det gäller samma äggkvantitet. När däremot företagen skola bidra till intressentföreningens kostnader, blir det dock, sedan första året har gått, uppköpsfirman i produktionsområdet, som får gälda dessa, den andra firman går fri. Vidare är det så ordnat, att i insats betalas en gång för alla 1 kr. per 10.000 kg ägg, vilket alltså är en mycket ringa avgift. Den avgift däremot, som betalas årligen, är upptill tio gånger så stor. Tack vare sådana avvita bestämmelser har det blivit så, att företag, som omhänderha mindre del av från producenterna inköpta ägg, disponera flera röster på föreningsstämman än företag, som omhänderha mera ägg och bidra med större belopp till föreningens upprätthållande. Tillrättaläggandet av denna fråga inom föreningen själv kan möta svårigheter, då medlemmar, som ha fördel av nuvarande arrangemang, torde vara så många, att de kunna avgöra ett stadgeändringsförslags öde.

Som exempel på mindre tillfredsställande handläggning av ärenden må endast ett anföras. Sistlidna oktober och november månader tillät intressentföreningen import av stora kvantiteter ägg från Danmark. Ungefär samtidigt ingick ägghandelsförbundet på grund av stor produktionsökning till intressentföreningen med begäran om exportlicens. Ägghandelsförbundet anhöll också vid samma tidpunkt hos jordbruksnämnden att få statens stöd

att lagra ägg för att därigenom lätta marknaden, och denna begäran bifölls. Det avvita i detta system framgår här med all tydlighet. Ett organ tillåter import utan att ta nödig kännedom om marknaden, ett annat beviljar möjlighet till lagring. På detta sätt måste handläggningen bli opraktisk och otillfredsställande.

Sammanfattningsvis vilja vi därför fastslå att det nuvarande reglerings-systemet för ägghandeln innebär 1) för dyr organisation, 2) för svag representation för producenterna, 3) att systemet är allt för opraktiskt utformat.

Då genom nu praktiserade arrangemang äggregleringen ryckts ur sitt sammanhang med andra prisregleringsfrågor och då det särskilda organet varken är billigt eller effektivt och uteslutande kommit att syssla med sådan handläggning av hithörande frågor, som kan handhas av livsmedelskommissionens tjänstemän, synes ett fortsatt uppehållande av denna extra organisation oformligt.

Vi få därför, under anhållande att denna motion behandlas i samband med den proposition, som senare av Kungl. Maj:t kommer att framläggas till stöd åt jordbruksproduktionen, hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att äggregleringens organisation förlägges till lämplig avdelning inom livsmedelskommissionen.

Stockholm den 23 jan. 1940.

<i>Ivar Johansson</i> i Mysinge.	<i>Arvid Jonsson.</i>	<i>Anders Pettersson</i> i Dahl.
<i>Herbert Hermansson</i> i Kvistljugby.	<i>Aron Gustafsson,</i> Lekåsa.	<i>J. Onsjö.</i>
<i>Th. Gardell.</i>	<i>Albin Eriksson,</i> Toftered.	<i>I. Pettersson</i> i Rosta.
<i>G. E. Lundgren.</i>	<i>K. A. Westman.</i>	<i>Jones Erik Andersson.</i>
		<i>Otto Wallén.</i>